

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/220275,Miedzynarodowa-konferencja-naukowa-Zroznicowanie-i-wspolistnienie-Mniejszosci-wy.html>
27.02.2026, 23:12

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróźnicowanie i współlistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno- politycznych (1918–1989)” Łódź, 3–4 czerwca 2025 r.

W Łodzi trwa międzynarodowa konferencja naukowa „Zróźnicowanie i współlistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918–1989)”, zorganizowana przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi. Konferencja odbywa się w dniach 3–4 czerwca 2025 r. w sali konferencyjnej Hotelu Novotel Łódź Centrum (al. marsz. Józefa Piłsudskiego 11A, Łódź). Wydarzenie ma charakter otwarty.

03.06.2025

Dyrektor łódzkiego Oddziału IPN ppłk rez. Karol Piskorski podkreślił, że nieprzypadkowo konferencja o takiej tematyce odbywa się w Łodzi:

Łódź to miasto, które przez dekady stanowiło mikrokosmos wielokulturowej Rzeczypospolitej. Miasto czterech kultur- polskiej, żydowskiej, niemieckiej i rosyjskiej. To miasto jest świadkiem historii wspólnot, które współtworzyły tożsamość Polski, jej dziedzictwo oraz codzienność.

W konferencji wziął udział również zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski, który zaznaczył:

Temat konferencji jest zagadnieniem, które prosi się o dokonanie analizy porównawczej tych trzech kluczowych momentów XX w. Jak kształtowała się pozycja mniejszości w Drugiej Rzeczypospolitej - niepodległym Państwie Polskim istniejącym po roku 1918, aż do katastrofy roku 1939. Jak okupanci - niemiecki i sowiecki - zmieniali oblicze narodowe, wyznaniowe, etniczne ziem Rzeczypospolitej w okresie II wojny światowej i jak wyglądało to, co sowieci zajmując ziemie polskie zdecydowali się przekształcić w komunistyczne państwo polskie po roku 1944.

Celem konferencji „Zróźnicowanie i współlistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918–1989)” jest dokonanie analizy historii, kultury i tożsamości mniejszości wyznaniowych, narodowych i etnicznych w Polsce w kontekście szerokich zmian społeczno-politycznych w XX w. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r., Polska stała się państwem wielonarodowym, wielokulturowym i wielowyznaniowym. W wyniku zmian geopolitycznych, granice Polski objęły różnorodne grupy etniczne i religijne, co miało znaczący wpływ na kształtowanie się polityki wyznaniowej państwa. W międzywojniu Polska była domem dla mniejszości takich jak Żydzi, Ukraińcy, Białorusini, Niemcy oraz Czesi. Każda z tych grup miała swoje tradycje religijne, co stawiało przed państwem wyzwania związane z zapewnieniem równych praw i wolności religijnych. Całościowe spojrzenie

na politykę wyznaniową w tym okresie pozwoli zobaczyć, jak złożone i często kontrowersyjne były relacje między różnymi grupami religijnymi a państwem. Analiza tych zjawisk pozwoli lepiej zrozumieć, jak historia kształtowała podejście do różnorodności narodowej i wyznaniowej w Polsce.

Historia mniejszości w Polsce w latach 1918–1989 była pełna zawirowań i miała kluczowe znaczenie dla polskiej tożsamości narodowej, zwłaszcza podczas II wojny światowej. Po 1945 r. wraz z ustaleniem granic i przymusowymi przesiedleniami, sytuacja mniejszości uległa drastycznym zmianom. Władze komunistyczne dążyły do uniformizacji społeczeństwa, co często prowadziło do marginalizacji mniejszości, wiele z nich musiało zmierzyć się z ograniczeniami. Po 1956 r. władze komunistyczne w Polsce zaczęły stosować różne strategie wobec mniejszości wyznaniowych, co miało na celu osłabienie dominującej pozycji Kościoła katolickiego. Z perspektywy historycznej, zmiany te pokazują, jak skomplikowane były relacje między różnymi wyznaniem a państwem, a także jak polityka wyznaniowa była wykorzystywana do realizacji szerszych celów społecznych i politycznych. Analiza tego okresu dostarczy cennych informacji na temat dynamiki władzy, religii i tożsamości w Polsce w latach 1918–1989.

PROGRAM

3 czerwca (wtorek)

8.30-9.00 – rozpoczęcie konferencji

Panel I 9.00–10.20

Dr Paweł Libera (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie/Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk)

Emigracja kaukaska w Polsce w okresie międzywojennym

Dr hab. Grzegorz Zackiewicz, prof. UwB (Uniwersytet w Białymstoku)

Mniejszości narodowe i wyznaniowe w województwie białostockim 1919–1939

Dr Mateusz Ratyński (Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego)

Stronnictwo Ludowe (1931–1939) wobec mniejszości narodowych

Prof. dr hab. Oleh Razyhrayev (Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki w Łucku)

Życie polityczne Ukraińców Wołynia w okresie II Rzeczypospolitej w świetle współczesnej historiografii ukraińskiej i polskiej

Dyskusja 10.20–10.35

Przerwa 10.35–10.50

Panel II 10.50–12.10

Paulius Birgiel (Instytut Historii Litwy)

Wykorzystanie instytucji obywatelstwa w celu kontroli migracji mniejszości narodowych na Wileńszczyźnie po I wojnie światowej

Dr Vitalija Stravinskienė (Instytut Historii Litwy)

„Spadnie na Wilno setka dusz młodych, płonących, świętych i twórczych”: obraz etniczny Wilna a migracja (1918–1940)

Dr Inga Puidokienė (Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie)

Peculiarities of Evangelical Lutheran Parishes in Sūduva (Užnemunė until 1915) during the Period 1918–1940

Dr Rimantas Miknys (Instytut Historii Litwy)

Michał Römer o kwestiach mniejszości narodowych podczas rozważań nad tekstem Konstytucji Litewskiej 1922 r.

Dyskusja 12.10–12.25

Przerwa 12.25–12.40

Panel III 12.40–13.40

Dr hab. Przemysław Marcin Żukowski, prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie)

Kwestia dostarczania ciał (zwłok) do badań w sekcjach na wydziałach lekarskich uniwersytetów II Rzeczypospolitej ze szczególnym uwzględnieniem Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Dr Anna Majewska (Uniwersytet Łódzki)

Krajobraz po wyludnieniu. Migracje i wysiedlenia ludności miejscowej z terenu dawnych Prus Wschodnich

Prof. Šarūnas Liekis (Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie)

Czy istniała wspólna polityka litewska z Kościołem Ewangelicko-Reformowanym w Wilnie wobec społeczności żydowskiej? Próba integracji mniejszości etnicznych i wyznaniowych z litewskim systemem prawno-administracyjnym na ziemiach dawnej II Rzeczypospolitej w 1939–1940

Dyskusja 13.40–13.55

Przerwa 13.55–15.00

Panel IV 15.00–16.20

Dr Jakub Parol (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi)

Żydzi jako ofiary Intelligenzaktion w Łodzi (1939 r.)

Dr hab. Janusz Wróbel (Badacz niezależny)

Białorusini, Ukraińcy, Żydzi w polskich osiedlach uchodźczych w latach II wojny światowej

Dr Tomasz Bożerocki (Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie)

Mniejszości narodowe w dokumentach Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej

Dr Sylwia Szyk (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie)

Uchodźcy wojenni w stalinowskiej Polsce

Dyskusja 16.20-16.35

Przerwa 16.35-16.50

Panel V 16.50-18.10

Dr hab. Jan Miłosz, prof. UAM (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Badacze Pisma Świętego – Świadkowie Jehowy w Polsce 1918-1945

Dr Agnieszka Fronczek-Kwarta (Muzeum Dzieci Polskich – Ofiar Totalitaryzmu)

Prześladowania dzieci Świadków Jehowy (Badaczy Pisma Świętego) na ziemiach wcielonych do III Rzeszy na przykładzie najmłodszych mieszkańców Wisły (1939-1945)

Dr Paweł Skubisz (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie)

W służbie Boga i wywiadu? Represje wobec Świadków Jehowy w Polsce „ludowej”

Mateusz Szłapka (Instytut Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy)

Świadkowie Jehowy w województwie bydgoskim (1950-1990)

Dyskusja 18.10-18.30

4 czerwca (środa)

Panel VI 8.00-9.20

Prof. dr hab. Jarosław Kłaczek (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

Od niemieckiej większości do polskiej supremacji – losy polskiego protestantyzmu w XX w.

Dr Stanisław Koller (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie)

Działania komunistycznych organów bezpieczeństwa wobec Gruzinów w Polsce w okresie stalinowskim (1944-1956) w dokumentach Archiwum IPN

Dr hab. Piotr Krzyżanowski, prof. AJP (Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim)

Tatarzy w rzeczywistości społeczno-politycznej Polski w latach 1945-1989

Dr hab. Krzysztof Sychowicz, prof. AŁ (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w

Białymstoku/Akademia Łomżyńska)

Mniejszość białoruska i jej sytuacja w latach 1956–1989 w ocenie aparatu bezpieczeństwa i władz partyjnych

Dyskusja 9.20–9.35

Przerwa 9.35–9.50

Panel VII 9.50–11.10

Prof. dr hab. Igor Borkowski (Uniwersytet SWPS we Wrocławiu)

Wizerunek mniejszości czeskiej okolic Strzelina w regionalistyce i mediach po II wojnie światowej

Dr hab. Tomasz Browarek, prof. UMCS (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Mniejszość niemiecka w polityce oświatowej państwa polskiego po II wojnie światowej

Dr Przemysław Misiołek (Muzeum Regionalne w Jaśle im. dr. Stanisława Kadyiego)

Od Cerkwi do Cerkwi. Łemkowskie konwersje wyznaniowe w okresie międzywojennym i po II wojnie światowej. Próba porównania

Dr Arkadiusz Tyda (Uniwersytet Zielonogórski)

Polityka asymilacyjna wobec Łemków w PRL

Dyskusja 11.10–11.25

Przerwa 11.25–11.40

Panel VIII 11.40–13.20

Piotr Długolecki (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych)

Polityka Rządu RP na uchodźstwie wobec Żydów w latach 1939–1945

Tomasz Polkowski (Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola)

Społeczność niemiecka w Zduńskiej Woli po 1945 r. w świetle dokumentów UB/SB oraz administracji publicznej

Dr Ewelina Ślęzak (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi)

Polityka władz Łodzi i województwa łódzkiego wobec mniejszości wyznaniowych i narodowych w latach 1945–1989

Dr hab. Jolanta Skierska, prof. UZ (Uniwersytet Zielonogórski)

Od wędrówki do Wielkiego Postoju. Ludność romska na terenie województwa zielonogórskiego w latach 1950–1964 – zarys sytuacji

Prof. dr hab. Mirosław Golon (Instytut Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy/Uniwersytet

Mikołaja Kopernika w Toruniu)

„Małe” mniejszości w województwie pomorskim/bydgoskim w okresie stalinowskim: Żydzi, Ukraińcy, Rosjanie i Białorusini.

Dyskusja 13.20-13.35

Przerwa 13.35-14.40

Panel IX 14.40-16.00

Dr Sławomir Jan Maksymowicz (Archiwum Państwowe w Olsztynie)

Los autochtonicznej ludności Warmii i Mazur w Okręgu Mazurskim i województwie olsztyńskim w latach 1945-1948 w świetle archiwaliów przechowywanych w zasobie Archiwum Państwowego w Olsztynie

Dr hab. Bogusław Wójcik (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie/Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Tarnowie)

W poszukiwaniu lepszego, nowego świata - działalność Towarzystwa Kultury Moralnej w latach 1958-1973

Dr hab. Rafał Łatka, prof. UKSW (Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie/Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Ksiądz Antoni Pietrzyk - donosiciel i malwersant... Typowa kariera księdza polskokatolickiego wspieranego przez aparat komunistycznej władzy?

Dr hab. Joanna Szczutkowska, prof. UKW (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)

Film jako materiał badawczy do dziejów relacji między mniejszościami a społeczeństwem większościowym na przykładzie „Sąsiadów” (1969, reż. A. Ścibor-Rylski)

Dyskusja 16.00-16.15

Przerwa 16.15-16.30

Panel X 16.30-17.50

Prof. dr hab. Olgierd Kiec (Uniwersytet Zielonogórski)

Między „czerwonym bratem” a „czarną siostrą”? Kościoły ewangelickie w ostatniej dekadzie PRL 1980-1990

Dr Przemysław Skrzyński (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie)

„Bibuła pod ołtarzem z Buddą”. Działalność opozycyjna członków pierwszych wspólnot buddyjskich w PRL

Dr. hab. Yuliana Palagnyuk, prof. UŚ (Uniwersytet Śląski w Katowicach)

Mniejszość Ukraińska w Polsce wobec przemian społeczno-politycznych roku 1989 (na podstawie

analizy tygodnika „Nasze Słowo” Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego)

Maria Żukowska (Szkola Doktorska Uniwersytetu w Białymstoku)

Obraz mniejszości narodowych i wyznaniowych w sowieckich i rosyjskich podręcznikach historii.
Ideologiczne uwarunkowania i narracje o Polsce

Dyskusja 17.50-18.00

Zakończenie konferencji

[RODO \(docx, 17.46 KB\)](#)

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” - Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” – Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

Międzynarodowa konferencja naukowa „Zróżnicowanie i współistnienie. Mniejszości wyznaniowe, narodowe i etniczne w Polsce od odzyskania niepodległości do przemian społeczno-politycznych (1918-1989)” – Łódź, 3-4 czerwca 2025. Fot. Kornelia Zaborska

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)